

Miljøtilladelse til æglæggende høns

Hovedgårdvej 7, 8660 Skanderborg
Husdyrbrugloven § 16b

Juli 2024

DATABLAD

Beliggenhed	Hovedgårdvej 7
Ejer Adresse Tlf. nr. E-mail.	Dueholm æg Hovedgårdvej 7, 8660 Skander- borg 24276678 kontakt@dueholmegg.dk
Matr. Nr. og Ejerlav	5a og Ustrup By, Hylke
CVR nr.	39527251
CHR. nr.	24199
Ejendoms nr.	10025684
Driftsansvarlig	Lars Poulsen
Brugstype	Æglæggende høns
Tilsynsmyndighed	Skanderborg Kommune
Godkendelses dato	4. juli 2024

Indhold

1.	Afgørelse	4
1.1	Godkendt produktionsareal	4
1.1.1	Frist for udnyttelse	4
1.2	Vilkår	4
1.2.1	Generelle vilkår	5
1.2.2	Vilkår om produktionsareal	5
1.2.3	Vilkår om ammoniakreducerede virkemidler	5
1.2.4	Vilkår om støj	5
1.2.5	Vilkår om håndtering af affald	6
1.2.6	Vilkår om bekæmpelse af skadedyr	6
1.2.7	Vilkår om håndtering af gylle og vaskevand	6
1.2.8	Vilkår om egenkontrol	6
1.2.9	Vilkår til forebyggelse af uheld	7
1.2.10	Vilkår ved ophør	7
1.3	Offentliggørelser	7
1.4	Klagevejledning	7
1.5	Resume af tilladelse	8
2.	Ansøgning og Miljøvurdering	10
2.1	Lovgivningsmæssig baggrund	10
2.2	Vurdering af samdrift	10
2.3	Beskrivelse af det ansøgte projekt	10
2.4	Produktionsareal og husdyrhold	11
2.5	Anlæg og Beliggenhed	12
2.5.1	Faste afstandskrav	12
2.5.2	Opbevaringskapacitet	12
2.5.3	Affald	13
2.6	Lugt	14
2.7	Andre potentielle nabogener	15
2.7.1	Skadedyr	15
2.7.2	Støv	15
2.7.3	Støj	15
2.7.4	Lys	15
2.7.5	Transporter til og fra ejendommen	16
2.8	Jord, grundvand og overfladevand	17
2.8.1	Jord og grundvand	17
2.8.2	Håndtering af overfladevand	17
2.9	Natur	17
2.9.1	Natura 2000	19
2.9.2	Bilag IV arter	19
2.9.3	Anden beskyttet natur	20
2.10	Landskabelige- og kulturhistoriske værdier	23
2.10.1	Landskab	23
2.10.2	Kulturhistorie	24
2.10.3	Bygge- og beskyttelseslinjer og fredninger	25
2.11	BAT	25
2.11.1	Ammoniakemission	26

1. Afgørelse

1.1 Godkendt produktionsareal

Skanderborg Kommune har den 8. marts 2024 modtaget første version af en ansøgning om miljøtilladelse for husdyrproduktionen på Hovedgårdvej 7, 8660 Skanderborg, matrikel nr. 5a m.fl. omhandlende følgende:

Skanderborg Kommune meddeler hermed tilladelse til et produktionsareal på 5.175 m² på Hovedgårdvej 7, 8660 Skanderborg, bestående af:

- 5.175 m² stald med etage anlæg til æglæggende høns. Ny staldbygning og ny servicebygning mv. bliver i alt ca. 3.200 m², heraf stald på 2.250 m²
- To fodersiloer i umiddelbar tilknytning til den nye stald. Max højde

Staldanlægget kan med denne tilladelse udnyttes fuldt ud inden for grænserne for dyrevelfærdsreglerne, dog max 39.990 høner ad gangen.

Miljøgodkendelsen meddeles i henhold til *Husdyrbrugloven*¹ – samt reglerne i *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen*², som begge har til formål at begrænse forurening og gener fra erhvervsmæssige husdyrbrug.

Afgørelsen er truffet på grundlag af ansøgning nr. 244132, herunder de beregningsmodeller, som indgik i ansøgningssystemet d. 22. april 2024 og kommunens registreringer og vurderinger. Se yderligere under afsnit 3.

Det aktuelle projekt er vurderet ud fra de generelle beskyttelsesniveauer i bilag 3 i *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen*. Projektet forudsættes at leve op til de gældende vand- og naturplaner.

Der gøres opmærksom på, at etablering af de nye anlæg ikke må igangsættes, før der er givet tilladelse til udledningen af overfladevand og givet en byggetilladelse fra Skanderborg Kommune. I øvrigt gøres opmærksom på, at tillægget ikke fritager fra krav om eventuel tilladelse, godkendelse, dispensation eller lignende efter anden lovgivning og for andre bestemmelser.

1.1.1 Frist for udnyttelse

Senest 6 år efter tilladelsen er meddelt, skal godkendelsen være udnyttet. Det vil sige, at nyt byggeri skal være færdigmeldt og produktionen startet. Hvis en del af afgørelsen ikke er udnyttet, bortfalder den del som ikke er udnyttet.

Hvis ikke har været helt eller delvist udnyttet i tre på hinanden følgende år, bortfalder den del af tilladelsen, som ikke har været udnyttet.

1.2 Vilkår

Denne tilladelse meddeles på nedennævnte vilkår. Konkrete bestemmelser i lovgivningen og bekendtgørelser, som generelt er gældende for alle husdyrbrug, er ikke stillet som vilkår for tilladelsen.

¹ Lovbekendtgørelse nr. 520 af 1. maj 2019 af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug og ændringslov af 28. februar 2017.

² Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen nr. 300 af 20. marts 2024

1.2.1 Generelle vilkår

1. Et eksemplar af nærværende tilladelse skal til enhver tid være tilgængelig på landbruget, og driftspersonalet skal være orienteret om indholdet i tilladelsen.

Landbrugets indretning og drift skal miljømæssigt være i overensstemmelse med de oplysninger, der ligger til grund for tilladelsen, herunder de vilkår som er stillet for tilladelsen.

2. Beredskabsplanen skal være umiddelbart tilgængelig for alle med ærinder i stalden.
3. Opbevaring af diesel og fyringsolie i overjordiske tanke skal til enhver tid ske i en typegodkendt beholder, som står på fast og tæt bund, således at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.

1.2.2 Vilkår om produktionsareal

4. Tilladt produktionsareal

Tabel 1-1 Tilladt produktionsareal

Stald og dyre-type	Staldareal, m ²	Areal, m ²	Gulvtype	Teknologi
Æglæggende høns	2.250	5.175	Fast gulv og fler-etager	Hyppig udmugning af fast gødning
Staldanlæggene kan med denne tilladelse udnyttes fuldt ud inden for grænserne for dyrevelfærdsreglerne, dog max 39.900 høns				

5. Den nye bygning skal tilpasses i kote og kiphøjde til de eksisterende bygninger
6. Beplantningen skal bestå af hjemmehørende arter i minimum tre rækker og være etableret inden der sættes dyr i de nye staldafsnit.
7. Håndtering af overfladevand. Afledning af tag- og overfladevand fra de nye stalde beror på en konkret vurdering, som skal foretages af Skanderborg Kommune. Der skal derfor ansøges om en særskilt tilladelse til afledning af tagvand og overfladevand fra befæstede arealer ved Skanderborg Kommune. Der skal være opnået tilladelse inden byggeriet sættes i gang.

1.2.3 Vilkår om ammoniakreducerede virkemidler

8. Hyppig udmugning af fast gødning. Mindst tre gange om ugen.

1.2.4 Vilkår om støj

9. Husdyrbrugets bidrag til støjniveauet målt ved nabobeboelse i det åbne land må i intet punkt overstige følgende grænseværdier:

	Tidsinterval	Grænseværdi	Midlingstid
Hverdage	Kl. 07.00-18.00	55 dB(A)	Ref.tid 8 timer
Lørdage	Kl. 07.00-14.00	55 dB(A)	Ref.tid 7 timer
Lørdage	Kl. 14.00-18.00	45 dB(A)	Ref.tid 4 timer
Søn- og helligdage	Kl.07.00-18.00	45 dB(A)	Ref.tid 8 timer
Aften	Kl. 18.00-22.00	45 dB(A)	Ref.tid 1 timer
Nat	Kl. 22.00-07.00	40 dB(A)	Ref.tid ½ timer

Støjbelastningen er det ækvivalente, korrigerede støjniveau i dB(A) målt eller beregnet i punkter 1,5 m over terræn. Referencetiden er det mest støjbelastede tidsrum i perioden. Støjens maksimalværdi må om natten ikke overstige 55 dB(A) ved boliger. Brugen af landbrugsredskaber i marken er undtaget fra støjgrænserne.

Målinger eller beregninger til kontrol af, at støjvilkåret er overholdt, skal udføres, når tilsynsmyndigheden finder det påkrævet. Dog kan målinger/beregninger kun forlanges en gang årligt, såfremt målingerne viser, at støjgrænserne er overholdt.

Målinger/beregninger skal foretages af et firma eller laboratorium, der er akkrediteret af DANKA eller godkendt af Miljøstyrelsen til at udføre ”Miljømåling-ekstern støj”. Udgifter dertil afholdes af virksomheden.

1.2.5 Vilkår om håndtering af affald

10. Affald skal opbevares på en måde, som ikke medfører forurening af omgivelserne, herunder jord, grundvand, vandløb eller luft.
11. Der skal foreligge dokumentation for korrekt bortskaffelse af affald f.eks. i form af kvitteringer fra aftagende firmaer.
12. Døde dyr skal anmeldes til afhentning senest inden for 24 timer efter konstatering af dødsfaldet. Hvis opbevaringen sker i en container, kan det vente indtil containeren er fuld, dog skal tilmelding til afhentning ske senest 5 dage efter påfyldning af containeren er begyndt.
13. Døde dyr skal i tidsrummet indtil afhentning opbevares således, at de er afskærmet mod hunde og vilde dyr på en måde, så der ikke opstår uhygiejniske forhold.

1.2.6 Vilkår om bekæmpelse af skadedyr

14. Der skal på ejendommen foretages effektiv fluebekæmpelse i overensstemmelse med de til enhver tid nyeste retningslinjer fra Danmarks Jordbrugsforskning, skadedyrlaboratoriet.
15. Opbevaring af foder skal ske på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr.

1.2.7 Vilkår om håndtering af gylle og vaskevand

16. Gødning og vaskevand fra udleveringsrampen skal ledes til gyllekanalerne eller til en opsamlingsbeholder og videre til gyllebeholderen.
17. Spildevand fra vask af stalde betragtes som flydende husdyrgødning, som skal ledes til en gyllebeholder eller lignende, da det kan indeholde rester af foder og gødning.
18. Opbevaringsanlæggene for husdyrgødning på ejendommen skal have en opbevaringskapacitet på mindst 9 måneder.
19. Andre vilkår til gødningshåndtering

1.2.8 Vilkår om egenkontrol

20. Det skal kunne dokumenteres at ovenstående vilkår er overholdt. Der skal føres en logbog eller produktionskontrol, hvoraf følgende skal fremgå:
 - Dokumentation for 9 måneders opbevaringskapacitet
 - Dokumentation for håndtering af affald
 - Dokumentation for drift af hyppig udmugning

- Forbrug af vand og el

1.2.9 Vilkår til forebyggelse af uheld

26. Landbruget skal indrettes og drives således, at spild og andet utilsigtet udslip af forurenende stoffer forhindres og forebygges.
27. Der skal foreligge en beredskabsplan på ejendomme, med relevante kort og telefonnumre.
28. Ved uheld der afstedkommer risiko for forurening af miljøet, skal beredskabet straks orienteres via tlf. 112.

1.2.10 Vilkår ved ophør

29. Ved ophør af driften på ejendommen skal stalde m.v. rengøres og alle oplag af husdyrgødning, foder, affald og lignende bortskaffes miljømæssigt forsvarligt.

1.3 Offentliggørelser

Første udkast til afgørelsen blev den 13. maj 2024 sendt i høring hos ansøger og konsulent.

Naboer inden for konsekvenszonen på 410 m og øvrige sagsparter fik ved brev af 17. juni 2024 udkast til tilladelsen tilsendt, og blev orienteret om at de havde mulighed inden for 14 dage at indsende eventuelle kommentarer til Skanderborg Kommune indtil den 1. juli 2024.

Kommunen modtog ingen bemærkninger i høringsperioden.

Afgørelsen om tilladelse af husdyrproduktionen Hovedgårdvej 7, 8660 Skanderborg, er truffet den 4. juli 2024, og offentliggøres på Skanderborg Kommunes hjemmeside [www.skanderborg.dk/bliv hørt](http://www.skanderborg.dk/bliv_hørt), den 4. juli 2024.

1.4 Klagevejledning

Der kan efter kapitel 7 i *Husdyrgodkendelsesloven* klages over kommunens afgørelse. Klagefristen udløber fire uger efter offentliggørelsen - det vil sige senest 1. august 2024.

Hvis du ønsker at klage over denne afgørelse, kan du klage til Miljø- og Fødevarerklagenævnet. Du klager via Klageportalen, som du finder et link til på forsiden af nmkn.dk. Klageportalen ligger på borger.dk og virk.dk. Du logger på borger.dk eller virk.dk, typisk med Mit-ID. Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til den myndighed, der har truffet afgørelse i sagen. Myndigheden videresender herefter anmodningen til Miljø- og Fødevarerklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet kan bestemme, at klagen har opsættende virkning. Udnyttelse af afgørelsen i klageperioden, og mens en eventuel klage behandles, sker derfor på eget ansvar.

Gebyret tilbagebetales, hvis:

- 1) Klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves

- 2) Klageren får helt eller delvist medhold i klagen
- 3) Klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi, klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis klager har indledt forhandlinger med ansøger og/eller kommunen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret – for eksempel hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

Ifølge § 90 i *Husdyrgodkendelsesloven* kan afgørelsen desuden prøves ved domstolene. Et eventuelt sagsanlæg skal anlægges inden seks måneder efter, at afgørelsen er offentliggjort.

Følgende kan klage:

Ansøger, miljøministeren, Sundhedsstyrelsen samt enhver, der må antages at have en individuel, væsentlig interesse i sagens udfald. Der kan desuden klages af visse organisationer, som angivet i §§ 85-87 i *Husdyrgodkendelsesloven*.

Kopi af afgørelsen er sendt til:

Dueholm Æg, Lars Poulsen
Birgitte Madsen

Navn	E-mail
Styrelsen for patientsikkerhed, tilsyn og rådgivning Nord	trvest@stps.dk
Danmarks Naturfredningsforening	dnskanderborg-sager@dn.dk
Dansk Ornitologisk Forening	natur@dof.dk
Dansk Ornitologisk Forening, Skanderborg lokalgruppe	skanderborg@dof.dk
Danmarks Sportsfiskerforbund	oestjylland@sportsfiskerforbundet.dk
Ferskvandsfiskeriforeningen	nb@ferskvandsfiskeriforeningen.dk
Danmarks Fiskeriforening	mail@dkfisk.dk
Forbrugerrådet	fbr@fbr.dk
Arbejderbevægelsens Erhvervsråd	ae@ae.dk

1.5 Resume af tilladelse

Beskrivelse af det ansøgte projekt

Der er søgt om at etablere en ny stald til æglæggende høns, med tilhørende servicebygninger og siloer. Stalden kan rumme op til 39.900 høns, og falder dermed under § 16b i *Husdyrbrugloven*. Stalden etableres med etageanlæg og gødningsbånd, som tømmes mindst tre gange om ugen. Gødningen leveres løbende til biogas.

Forurening og gener fra husdyranlægget

Det ansøgte anlæg overholder afskæringskriterierne i *Husdyrbrugloven*. Afstanden til naboer er så stor, at kommunen vurderer at gener fra anlægget vil være minimale.

Landskabelige- og kulturhistoriske værdier

Anlægget opføres i tilknytning til de eksisterende bygninger på ejendommen, og tilpasses i højde og udseende generelt.

Landskabelige- og kulturhistoriske værdier vil ikke blive væsentligt påvirket af anlægget.

Afgørelse

Kommunen giver med denne afgørelse tilladelse til etablering af en ny stald til æglæggende høns med tilhørende servicebygning og gødningsopbevaring.

2. Ansøgning og Miljøvurdering

2.1 Lovgivningsmæssig baggrund

Når et husdyrbrug af den aktuelle type ønskes etableret, udvidet eller ændret til et staldareal med mere end 100 m², skal anlægget vurderes i henhold til § 16b i *Husdyrbrugsloven*. Denne tilladelse er således udarbejdet efter *Husdyrbrugsloven*, hvori EU's VVM-direktiv³ og IE-direktiv⁴ er indarbejdet.

I tilladelsen er der redegjort for konsekvenserne af at etablere husdyrholdet på bedriften, og for påvirkningen af miljøet i bred forstand. Det eksisterende æg-pakkeri på ejendommen er en biaktivitet, som ikke i sig selv er omfattet af IE-direktivet.

2.2 Vurdering af samdrift

Anlægget er ikke teknisk, forureningsmæssigt eller driftsmæssigt forbundet med andre husdyrbrug, da der er mere end 100 m til nærmest husdyrproduktion og afstanden til nærmeste husdyrbrug er mere end 50 % af lugtgeneafstand til nabobeboelse.

2.3 Beskrivelse af det ansøgte projekt

Den nye stald med tilhørende servicerum og gødningshåndteringsrum opføres som én samlet bygning umiddelbart øst for de eksisterende bygninger på Hovedgårdvej 7, 8660 Skanderborg.

Stalden bliver på 2.250 m² og servicerum og gødningsrum tilsammen ca. 900 m².

De nuværende gyllebeholdere fjernes som en del af projektet.

³ Rådets direktiv 85/337/EØF om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet med senere ændringer (VVM: Vurdering af Virkninger på Miljøet).

⁴ IE-direktivet (Industrial Emissions Directive) samler syv eksisterende direktiver om industriemissioner i ét direktiv.

Figur 2-1 Oversigt over placering af nuværende og nye anlæg. 🐔 : opbevaring af døde yr

2.4 Produktionsareal og husdyrhold

Husdyrbrugets produktionsramme reguleres ud fra størrelsen på produktionsarealet. Derudover har dyretyper og staldd typer, samt evt. anvendelse af miljøteknologier afgørende betydning for husdyrbrugets miljøbelastning.

Det samlede ansøgte produktionsareal på Hovedgårdvej 7, 8660 Skanderborg, er 5.175 m² til æglæggende høns, i en stald med fast gulv og etager (se tabel 2-1). Skanderborg Kommune stiller vilkår om, at det angivne produktionsareal, dyretyper og staldd typer skal overholdes.

Staldanlæggene kan med denne tilladelse udnyttes fuldt ud inden for grænserne for dyrevelfærdsreglerne, som ses tabel 2-1.

Tabel 2-1 Oversigt over stalde, dyretyper og produktionsareal på Hovedgårdvej 7, 8660 Skanderborg ansøgt drift.

Staldnavn	Staldstørrelse, m ²	Dyre- og staldkategori	Produktionsareal, m ²	Maks. antal dyr pr. år ifølge dyrevelfærdsreglerne
Etagestald	2.250	Æglæggende høns i etagestald	5.175	39.900

2.5 Anlæg og Beliggenhed

Husdyranlægget ligger samlet på adressen Hovedgårdvej 7, 8660 Skanderborg. Hele anlægget ligger ca. 1,6 km syd for byzonen til Hylke. Afstanden til nærmeste nabobeboelse uden landbrugspligt er ca. 635 nord for anlægget, mens afstanden til samlet bebyggelse også er ca. 635 m (Ustrupvej 20).

2.5.1 Faste afstandskrav

I lovgivningen er en række afstandskrav, som fremgår af tabel 2-2. Af tabellen fremgår desuden de faktiske afstande fra det ansøgte anlæg

Tabel 2-2 Generelle afstandskrav jf. husdyrgødningsbekendtgørelsen §§5 og 6 samt faktiske afstande fra anlægget

	Generelle afstandskrav, m	Aktuel afstand, m
Ikke-almene vandforsyningsanlæg	25	430
Almene vandforsyningsanlæg	50	1.560
Vandløb (herunder dræn) og søer	15	600
Offentlig vej og privat fællesvej	15	115
Levnedsmiddelvirksomhed, eget ægpakkeri	25	33
Beboelse på samme ejendom	15	53
Naboskel	30	
Eksisterende eller ifølge kommuneplanens rammedel fremtidigt byzone- eller sommerhusområde	50	1.550
Område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhvervsformål eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lign.	50	1.775
Nabobeboelse uden landbrugspligt	50	635

Skanderborg kommune vurderer på den baggrund, at risikoen for forurening eller væsentlige gener for omgivelserne fra anlægget begrænses til det niveau, som er opstillet i husdyrgodkendelsesloven, når de til enhver tid gældende generelle miljøregler for den pågældende type husdyrbrug samt de supplerende vilkår for miljøgodkendelsen overholdes.

2.5.2 Opbevaringskapacitet

Opbevaringskapaciteten i ejendommen møddingshus er en container med et areal på 15 m². De eksisterende gyllebeholdere på ejendommen fjernes i forbindelse med projektet.

Fast gødningen muges ud tre gange om ugen via gødningsbånd. Gødningen samles i en container i gødningshuset nord for stalden, og afsættes løbende til biogas.

Der produceres ca. 800 ton fast gødning 200 t dybstrøelse tons husdyrgødning fra stalden. Vaskevand og vandspild indgår i normtallene for de enkelte dyretyper.

Tabel 2-3 Oversigt over opbevaringsanlæg og befæstede pladser, der anvendes fremover

Anlæg	Byggeår	m ² / m ³	Afløb til	Seneste 10 års beholderkontrol ⁵	Overdækning
Gyllebeholder	1994	2.285	-	2013 – er nu taget ud af drift	telt
Gyllebeholder	1988	416	-	2013 – er nu taget ud af drift	fast
Møddingsplads/hus			ajlebeholder		Der er krav om overdækning af gødning i container

Ifølge *Husdyrgødningsbekendtgørelsen* vil en opbevaringskapacitet svarende til mindst ni måneders produktion normalt være tilstrækkelig til, at udbringningen og gødningsanvendelsen kan ske i overensstemmelse med de generelle miljøregler. På den baggrund vurderes den beregnede opbevaringskapacitet at være tilstrækkelig.

Fra møddingshuset etableres afløb til en ajlebeholder.

Ved normal drift leveres gødningen løbende til biogas. Hvis dette skulle blive forhindret, kan gødningen samles og opbevares i flere containere, som overdækkes med vandtæt, tætsluttende materiale, indtil alternativ afsætning til biogas er fundet. Eller opbevares i containere ind til udbringning.

De to eksisterende gyllebeholdere på ejendommen er kontrolleret senest i 2013. Det er oplyst, at begge beholdere er taget ud af drift.

2.5.3 Affald

Etablering af hønseholdet vil medføre en vis mængde døde dyr på ejendommen. Døde dyr opbevares i en køleboks på containerpladsen ved indkørslen til ejendommen. Køleboksen tømmes af DAKA efter behov.

Derudover er affaldsfraktionerne fra produktionen og håndtering af disse beskrevet i den Miljøtekniske redegørelse side 29-31.

Opbevaring og bortskaffelse af affald skal følge det gældende regulativ for Skanderborg Kommune. Det kan til enhver tid ses på www.renosyd.dk. Der er i regulativet bl.a. krav til opbevaring af farligt affald som f.eks. spildolie: Affaldet skal opbevares i godkendt emballage på en plads med tæt bund, der kan opsamle indholdet fra den største beholder, og pladsen skal være overdækket.

Skanderborg Kommune vurderer, at opbevaring og bortskaffelse af døde dyr sker på en miljømæssig forsvarlig måde, når de til enhver tid gældende generelle regler overholdes.

⁵ Jævnfør *Bekendtgørelse nr. 1322 af 14. december 2012 om kontrol af beholdere for flydende husdyrgødning, ensilagesaft eller spildevand* (med senere ændringer), skal åbne og lukkede beholdere til opbevaring af flydende husdyrgødning, ensilagesaft eller spildevand på mere end 100 m³ kontrolleres mindst hver 10. år af en autoriseret kontrollør.

2.6 Lugt

Den primære kilde til lugt fra husdyrbrugets anlæg er fra ventilation af stalden. Afhængigt af vejrforholdene kan der forekomme lugtgener fra stalden. Der kan desuden forekomme lugtgener i forbindelse med håndtering af gødning uden for stalden.

Faktaboks

I *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen* (bilag 3, pkt. B), er der fastsat lugtgenekriterier i forhold til de tre områdetyper: byzone, samlet bebyggelse og enkeltbolig på henholdsvis 5, 7 og 15 OU_E^6 pr. m^3 luft. Lugtgenekriterierne kan betragtes som den maksimale, miljømæssigt acceptable lugtgenebelastning fra en given kilde ved den pågældende områdetype. Ved lugtgeneafstand forstås den beregnede mindste afstand fra staldanlægget til det pågældende område, hvor de i lovgivningen fastsatte lugtgenekriterier med hensyn til de tre forskellige områdetyper netop er opfyldt. Lugtgenekriterierne er overholdt, hvis de fastsatte lugtgenegrænser på henholdsvis 5, 7 og 15 OU_E pr. m^3 luft ikke overskrides i mere end en procent af tiden.

Lugtgeneafstandene forøges efter nærmere regler, hvis der inden for 300 meter fra den del af byzone og den pågældende beboelse i samlet bebyggelse, der ligger nærmest det pågældende staldanlæg, er andre husdyrbrug med mere en ammoniakemission på mere end 750 kg N/år. Tilsvarende forøges lugtgeneafstanden, hvis der er andre sådanne husdyrbrug inden for 100 meter fra enkeltbolig uden landbrugspligt. Dette sker for at indregne effekten (den kumulative effekt) af den mulige lugtpåvirkning som andre husdyrbrug i området måtte give anledning til.

Lugtgeneafstandene formindskes efter nærmere regler, hvis staldanlægget ligger nord for den pågældende områdetype. Dette begrundes med, at den hyppigste vindretning i Danmark er vestlig og sydvestlig, og at nordenvind typisk forekommer i vinterhalvåret, hvor de relativt lave temperaturer, som regel medvirker til at dæmpe lugtafgivelsen.

Den lugtgene afstandene beregnet i Husdyrgodkendelse.dk fremgår i tabel 2-4. Alle lugtgenestande er overholdt med god margin.

Tabel 2-4 Beregnede lugtgene afstande i husdyrgodkendelse.dk

Områdetype	Lugtgeneafstand, ansøgt drift, m	Faktisk afstand fra staldanlægget, m
Byzone, 5 OU	322	1.610
Samlet bebyggelse, 7 OU	181	679
Enkeltbolig ⁷ , 15 OU	102	679

I stalden muges fast gødning ud via gødningsbånd tre gange om ugen. Beregningsmæssigt har dette ingen indflydelse på lugtafstandene, men i praksis kan det muligvis reducere lugtemissionen. Container med fast gødning leveres løbende til biogas, hvilket betyder, at ved normal drift opbevares gødningen kun kortvarigt på ejendommen. Dette kan muligvis også bidrage til mindre lugtemission, men indgår dog heller ikke i beregningen af lugtgeneafstande.

Samlet vurderer Skanderborg Kommune af lugtgenekriterierne er overholdt.

⁶ OU_E = Lugt-enheder (Odour Units) bestemt efter den europæiske standard for lugtanalyse, hvor 1 OU_E er grænsen for, hvornår den pågældende lugt kan erkendes.

⁷ Beboelsesbygninger på ejendomme med landbrugspligt efter *Landbrugslovens* regler samt beboelsesbygninger, der ejes af driftsherren, indgår ikke.

2.7 Andre potentielle nabogener

2.7.1 Skadedyr

I takt med, at dyreholdet forøges, vil der være risiko for en større mængde skadedyr på ejendommen. I den Miljøtekniske redegørelse, side 24, er beskrevet, hvilke forebyggende tiltag der anvendes på ejendommen.

Da det drejer sig om lukkede stalde, samt at foderet opbevares i lukkede fodersiloer, vurderer Skanderborg kommune, at der efter projektets gennemførelse ikke vil ske en væsentlig opformering af fluer og andre skadedyr på husdyrbruget.

2.7.2 Støv

Der vil forekomme støv fra staldventilationen og fra brug af foderblander, men det vurderes, at det ikke vil give anledning til væsentlige gener for naboerne, da der er god afstand til nærmeste nabo.

I ansøgningen er beskrevet, at der er plantet hasselbuske på hele arealet omkring ejendommen, 225 træer/ha, 10 m mellem rækkerne. Når de vokser op, vil de kunne opfange en del af støvpartiklerne. Fodersiloerne er forsynet med støvfang.

Skanderborg Kommune vurderer på den baggrund, at risikoen for støvgener hos naboerne er minimale.

2.7.3 Støj

Støjkilderne vil hovedsageligt være ventilationsanlæggene, foderanlægget og transportere til og fra anlægget. Anlægget ligger så langt fra naboerne er hverken støj fra selve anlægget eller fra transporterne i form af til- og frakørsel eller smækkende bildøre forventes at ville udgøre en gene for naboerne.

Støj fra færdsel på offentlig vej indgår ikke i kommunes vurdering af støj fra produktionen.

På grund af afstanden til naboerne, vurderer kommune dermed, at husdyrbruget kan overholde støjgrænserne for "Type 3. Blandet bolig og erhverv" i støjvejledningen nr. 5 / 1984. Disse støjgrænser er anbefalet af Miljøstyrelsen for landbrugsvirksomheder i det åbne land.

Der er opstillet et vilkår i forbindelse med støj, som vil komme i anvendelse, hvis der kommer klager over støj fra ejendommen.

2.7.4 Lys

Det er oplyst i ansøgningen, at der er udendørs belysning ved læsserampe ved servicedelen i sydenden af den nye bygning og ved gødningshus i nordenden af den nye bygning. Udendørsbelysningen vil blive forsynet med automatisk tænd/sluk funktion og alt lys vil monteret, så lyset rettes nedad.

Derudover vil der kun være lys indendørs, som ikke vil kunne ses ude fra. Lyset i stalden reguleres så det passer til hønsenes udviklingstrin, og lyset i forrum og pakkerum skal give medarbejderne det optimale arbejdsbelysning.

Den automatisk tænd/sluk funktion sikrer, at lyset kun er tændt i de perioder, hvor der arbejdes på stedet og der er brug for belysningen. Lyset rettes nedad, så kun det nødvendige arbejdsområde belyses.

På denne baggrund vurderes, at belysning i forbindelse med produktionen, ikke vil være til gene for naboer.

2.7.5 Transporter til og fra ejendommen

Hovedgårdvej 7 ligger syd for en mindre landsby Ustrup, og kan kun nås via Hovedgårdvej. Hovedparten af transporterne til og fra ejendommen vil formentlig komme via Ustrup, enten for at kører mod motorvej E45, eller mod Gl Århusvej.

På nuværende tidspunkt findes to gyllebeholdere og et ægpakkeri på ejendommen, som giver omtrent 350 transporter i nudriften.

Tabel 2-5 Estimeret antal transporter til og fra ejendommen pr. år i forbindelse med husdyrproduktionen

Transporttype	Antal transporter, nudrift	Antal transporter, ansøgt drift	Forskel i antal transporter
Husdyr til og fra ejendom	0	4	4
Foder:			
Tilskudsforder		52	52
Korn		52	52
Dyrlæge, fast besøg		1	1
Diverse ifb. med ægproduktion		30	30
Æg og emballage		126	126
Husdyrgødning	150	52	-98
Montør og vedligehold		10	10
Døde dyr		26	26
Medarbejder		365	365
Affaldsafhentning	26	26	26
Personbiler pr. år	0	406	
Lastbiler pr. år	176	338	
I alt pr. år	352	1.488	1.136
I alt pr. dag	1	4	3

Det samlede antal transporter til og fra produktionsanlægget øges med ca. godt 1000 transporter om året, svarende til ca. 3 om dagen i gennemsnit i forbindelse med projektets gennemførelse, her af ca. halvdelen lastbiler.

Produktionen og dermed transporterne forventes at foregå jævnt over året.

De nærmeste trafiktællinger foretaget i Skanderborg Kommune er foretaget i og vest for Ustrup; i 2020 på Stampmøllevej umiddelbart vest for Ulstrup, med en årsdøgntrafik på 120, herfra 10 i form af lastbiler og i 2016 på Ustrupvej midt i byen, hvor der blev målt årsdøgntrafik 304, herfra 31 lastbiler.

Skanderborg Kommune vurderer på baggrund af det oplyste, at transporterne til og fra husdyrbrugets produktionsanlæg ikke vil være til væsentlig gene for nabobeboelser og omgivelserne i øvrigt, når de til

enhver tid gældende generelle regler og de supplerende vilkår for miljøgodkendelsen overholdes. Vi ser derfor ingen grund til at regulere transporterne til og fra ejendommen eller internt på ejendommen.

Færdsel på offentlig vej er omfattet af færdselsloven, hvor politiet er myndighed, og kan derfor ikke reguleres i denne tilladelse.

2.8 Jord, grundvand og overfladevand

Risiko for forurening af jord, grundvand og overfladevand er som udgangspunkt sikret via anden lovgivning.

2.8.1 Jord og grundvand

Anlægget er placeret inden for et område udpeget som følsomt drikkevandområde.

Skanderborg kommune vurderer, at den en gældende bekendtgørelse om olietanke sikrer mod olieforurening af jord og grundvand.

Ligeledes vurderer Skanderborg Kommune, at når reglerne for opbevaring og anvendelse af sprøjtemidler overholdes og retningslinjer i kommunale indsatsplaner følges, sikres både jord, grundvand og overfladevand mod forurening.

Spildevand håndteres ligeledes efter gældende lovgivning, og vaskevand fra staldene ledes til en særskilt beholder.

2.8.2 Håndtering af overfladevand

Fremover bliver tagfladerne på ejendommen 2.250 + eksisterende m², og de befæstede arealer xx omkring bygningen m². Der regnes med at der i gennemsnit falder der ca. 0,7 m³ regnvand/m².

Regnvand som falder på tage og befæstede arealer ledes til dræn.

Nedsivning af regnvand kræver en nedsivningstilladelse, mens udledning til dræn eller vandløb kræver en udledningstilladelse. Gennem disse tilladelser sikres, at overfladevandet håndteres uden at belaste de omkringliggende områder.

Det er oplyst i ansøgning at tag- og overfladevand vil blive afledt til dræn. Det stilles som vilkår for tilladelsen, at der er opnået udledningstilladelse inden der kan gives byggetilladelse til den nye stald.

2.9 Natur

Af tabel 2-6 fremgår den samlede ammoniakemission i nudrift og ansøgt drift fra stald og gødningsopbevaringslager, som den er beregnet ansøgningsystemet på www.husdyrgodkendelse.dk (skema 244132). Med denne tilladelse vil ammoniakemissionen blive 3.089 kg NH₃-N pr. år.

Tablet 2-6 Beregnet ammoniak emission fra det ansøgte staldanlæg

Ammoniakemission	Kg kvælstof (N) pr. år
Nudrift	167
Ansøgt drift	3.089

Ammoniakemission

Kg kvælstof (N) pr. år

Meremission, som følge af udvidelsen:

2.922

Ammoniakemissionen reduceres ved at der sker hyppig udmugning, tre gange om ugen. Reduktionen er med i beregningen af emissionen, og stilles som vilkår for tilladelsen.

Faktaboks

Hovedparten af ammoniakdepositionen (kvælstofnedfald) fra et husdyrbrug vil - afhængigt af flere forhold - på et tidspunkt blive afsat i landskabet i større eller mindre afstand fra kilden. Størstedelen af den ammoniakdeposition, som direkte kan henføres til et husdyrbrug, vil formentlig ske i terrænet inden for ca. 1 kilometers afstand fra produktionsanlægget. Ammoniakdeposition er som regel til ugunst for opretholdelse af de naturtyper, der kun har brug for en begrænset næringsstofmængde for at kunne trives. Kommunen er forpligtiget til, at vurdere ammoniakdepositionen i forhold til omkringliggende natur.

I henhold til § 7 i *Husdyrgodkendelsesloven* er etablering, udvidelse og ændring af husdyranlæg eller gødningsopbevaringsanlæg på husdyrbrug ikke tilladt, hvis anlægget ligger i en afstand på mindre end ti meter til, eller helt eller delvis inden for, nærmere bestemte ammoniakfølsomme naturtyper beliggende **inden for** internationale naturbeskyttelsesområder (Natura 2000-områder) eller nærmere bestemte ammoniakfølsomme naturtyper beliggende **uden for** internationale beskyttelsesområder.

Jævnfør *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens* bilag 3, inddeles naturtyperne, omfattet af *Husdyrgodkendelseslovens* § 7, i tre kategorier:

Kategori 1-natur. Naturområder beliggende **inden for** internationale naturbeskyttelsesområder, som indgår i udpegningsgrundlaget for området og er kortlagt af Naturstyrelsen.

Kategori 2-natur. Naturområder beliggende **uden for** internationale naturbeskyttelsesområder. Det drejer sig om naturtyperne: højmoser, lobeliesøer, heder større end ti ha, som er omfattet af *Naturbeskyttelseslovens*⁸ § 3, og overdrev større end 2,5 ha, som er omfattet af *Naturbeskyttelseslovens* § 3.

Kategori 3-natur. Ammoniakfølsomme naturtyper, som ikke er omfattet af kategori 1- og 2-natur: heder, moser og overdrev, som er beskyttet efter *Naturbeskyttelseslovens* § 3, og ammoniakfølsomme skove, der er beliggende **uden for** de internationale naturbeskyttelsesområder.

Der er fastsat forskellige beskyttelseskrav i forhold til de forskellige naturtyper. Den tilladte maksimale **total**deposition fra et husdyrbrug til kategori 1-natur er afhængig af antallet af husdyrbrug i nærheden (Antallet af andre husdyrbrug i området er defineret efter nærmere regler om vurdering af kumulation). Hvis der ikke er andre husdyrbrug, må der fra husdyrbruget, der søger om en miljøgodkendelse, være en **total**deposition på 0,7 kg N pr. ha pr. år. Er der ét husdyrbrug ud over husdyrbruget, der søger, falder den tilladte **total**deposition til 0,4 kg N pr. ha pr. år, og endelig, hvis der er mere end ét husdyrbrug udover husdyrbruget der søger, må **total**depositionen fra husdyrbruget, der søger om en miljøgodkendelse, maksimalt være 0,2 kg N pr. ha pr. år.

⁸ Lovbekendtgørelse nr. 951 af 3. juli 2013 af lov om naturbeskyttelse (med senere ændringer).

Den maksimale tilladte **total**deposition til kategori 2-natur er 1,0 kg N pr. ha pr. år, mens den maksimale tilladte **mer**deposition til kategori 3-natur som udgangspunkt er 1,0 kg N pr. ha pr. år.

Kommunen kan i konkrete tilfælde tillade en merdeposition til kategori 3-natur, der er større end 1,0 kg N pr. ha pr. år, men kan ikke stille krav om mindre merdeposition end 1,0 kg N pr. ha pr. år. Kommunen skal efter nærmere kriterier foretage en konkret vurdering af, om der er tale om særlige regionale eller lokale naturinteresser og af, om der skal stilles krav til den maksimale kvælstof-merdeposition.

2.9.1 Natura 2000

Faktaboks

EU har udpeget naturområder, som er særligt værdifulde, set i et europæisk perspektiv. Områderne kaldes Natura 2000-områder og er en fælles betegnelse for habitat- og fuglebeskyttelsesområderne. Natura 2000-områderne er udpeget for at beskytte levesteder og rasteområder for fugle og for at beskytte naturtyper og plante- og dyrearter, der er truede, sårbare eller sjældne i EU.

Såfremt marker er helt eller delvist beliggende inden for habitatafgrænsningerne skal ændringer i dyrknings- og gødningsintensiteten anmeldes til den kommune, hvori marken er beliggende.

Nærmeste kategori 1-natur er Elle- askeskov i Yding skov og Ejer skov, som ligger ca.8 km nordvest for ejendommen for anlægget.

Det skrappeste afskæringskriterie for totaldeposition er 0,2 kg N/ha/år, hvilket gælder for husdyrbrug, hvor der er mere end et andet husdyrbrug som påvirker samme naturområder. Når der ikke er andre husdyrbrug i nærheden, er afskæringskriteriet en total deposition på 0,7 kg N/ha/år. Depositionen som følge af den ansøgte produktion er beregnet til 0 kg N/ha/år, og overholder dermed afskæringskriteriet.

Da det nærmeste Natura2000 område ikke påvirkes af emissioner direkte af det ansøgte anlæg, vurderes det, at ingen Natura2000 områder vil blive påvirket af projektet. En nærmere beskrivelse af området er derfor undladt.

2.9.2 Bilag IV arter

Faktaboks

Af EF-habitatdirektivets⁹ bilag IV fremgår en række dyre- og plantearter, som er strengt beskyttede, uanset om de forekommer inden for et af de udpegede Natura 2000-områder/habitat-områder eller udenfor. På den baggrund må der eksempelvis ikke gives tilladelse til aktiviteter, der kan beskadige eller ødelægge de pågældende dyrearters yngle- og rasteområder.

Den eneste bilag IV art, der findes i området, og som er relevant i forbindelse med at den ansøgte stald, er stor vandsalamander. Stor vandsalamander har kendte, men spredte forekomster i området; hhv ca. 1 km nordvest for den ansøgte stald og 1 km nord for. Stor vandsalamander yngler i rene vandhuller, og kan bruge alle vandhuller som rastesteder. Den overvintre på land.

⁹ EF-habitatdirektivet fra 1992 (*Rådets direktiv 92/43/EOF om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter* (med senere ændringer)).

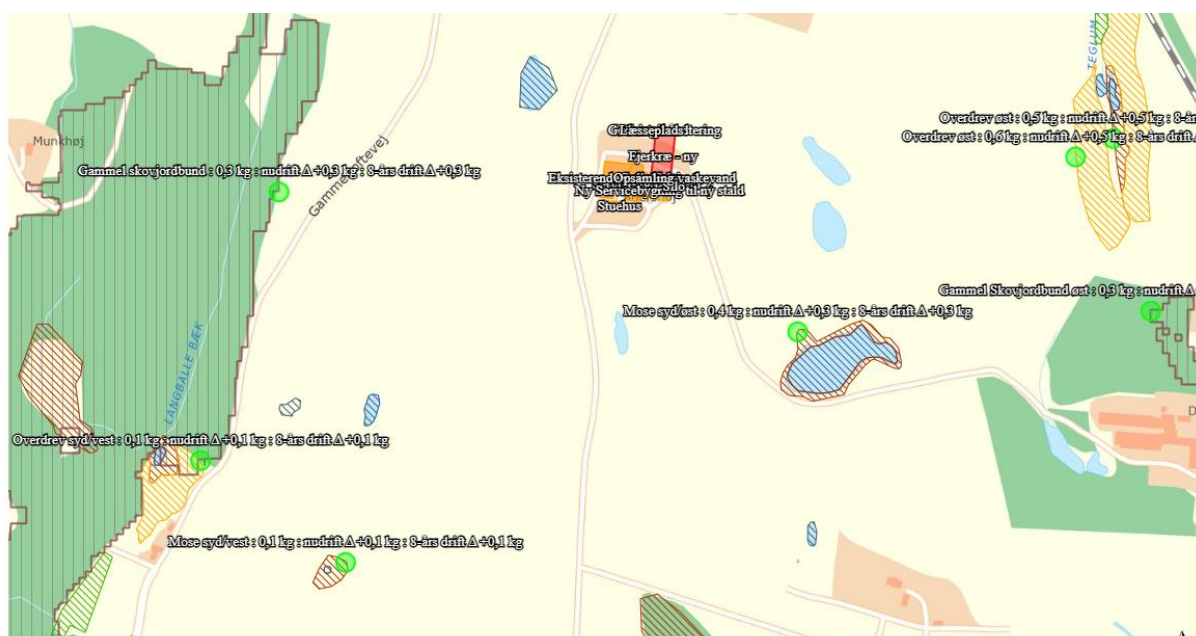
Ammoniakdepositionen fra produktionen til vandhuller i nærheden vurderes at være ubetydelig i forhold til den næringsstofftilførsel, der sker med vand fra omkringliggende marker. Stor vandsalamanders levesteder vurderes dermed ikke at blive påvirket af projektet.

Arter af flagermus kan også forekomme, men er ikke relevante i forbindelse med nærværende udvidelse, da der ikke vil være indgreb i potentielle yngle- og rasteområder for flagermus.

Da staldene bliver etableret i tilknytning til det eksisterende anlæg på landbrugsjord, vurderes det ansøgte projekt ikke at påvirke nogen bilag IV arter negativt.

2.9.3 Anden beskyttet natur

I Husdyrgodkendelse.dk er beregnet ammoniakdeposition til en række punkter omkring ejendommen. Det fremgår af figur 2-2, hvilke punkter der er beregnet til.

Figur 2-2 Punkter der er beregnet ammoniak deponition til

Indenfor 5-600 meter fra anlægget ligger flere naturområder, som er omfattet af § 3 i naturbeskyttelsesloven og skove, som betegnes som gammel skov. Der er beregnet ammoniakdeposition til områder både øst, vest og syd for arealet. I tabel 2-7 fremgår afstand fra det nærmeste sted på anlægget og totaldepositionen.

Tabel 2-7 Deposition af kvælstof til de nærmeste omkringliggende naturområder

Naturområde	Naturkategori	Tålegrænse. Kg N/år	Afstand fra anlægget, m	Total deponition, kg N/år
Overdrev, øst (græs overdrev)	2	10-20	615	0,6
Mose, syd/øst (fugtig krat)	3	-	284	0,4
Overdrev, øst (tørt overdrev)	3	10-20	675	0,5
Mose, syd/vest (højstaude/rørsump)	3	15-25	683	0,1

Overdrev syd/vest (surt overdrev)	3	10-20	739	0,1
Gammel skovbund	3	10-20 kg	497	0,3
Gammel skovbund, øst	3	10-20 kg	758	0,3
Gammel skovbund, nord/øst	3	10-20 kg	1.036	0,2

Da total-depositionen til de nærmeste kategori 2 og 3 naturområder omkring ejendommen er beregnet til at blive mindre end 1 kg N/ha/år, er afskæringskriterierne i §§ 28 og 30 i Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen overholdt.

Skovområderne omkring ejendommen, som der er beregnet ammoniakdeposition til er registreret som "gammel skovbund", da der har været skov på området i lang tid (ca. 200 år eller mere). Skovene er derfor defineret som ammoniakfølsomme skove, jf. definitionen i Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen.

Der er derfor ikke foretaget en nærmere beskrivelse og vurdering af områderne.

Baggrundsbelastningen for området på 13,7 kg N/ha/år, men da alle mer- og totaldepositioner er beregnet til under 1 kg N/år, har kommunen ikke grundlag for at stille skærpende vilkår.

Faktaboks

I Kommuneplan'16 for Skanderborg Kommune, er der fastsat mål for naturen i kommunen. Planlægningen af det åbne land, er en afvejning mellem benyttelse og beskyttelse. Kommunen skal derfor fastsætte niveauet for naturbeskyttelsen. Den skal som minimum være i overensstemmelse med EU's naturbeskyttelsesdirektiver, internationale naturbeskyttelseskonventioner og den nationale lovgivning.

De vigtigste naturområder er § 3-områder, der er målsat i A, B og C, jævnfør kommunens naturkvalitetsplanlægning samt kommunens Natura 2000-områder.

De vigtigste naturområder er typisk naturområder, som rummer sjældne arter, sjældne naturtyper eller naturtyper, som udgør et vigtigt element som kildeområde for dyr og planter i kommunens netværk af spredningsveje for dyr og planter.

Faktaboks

En skov er defineret som et areal, der er større end ½ ha og mere end 20 m bred, som er bevokset med træer, der danner eller inden for et rimeligt tidsrum vil danne en sluttet skov af højstammede træer.

En skov er ammoniakfølsom, når:

- der har været skov på arealet i lang tid (i størrelsesorden mere end ca. 200 år), så der er tale om gammel »skovjordbund«,
- skoven er groet frem af sig selv på et naturareal, fx tidligere hede, mose eller overdrev, så jordbunden ikke har været dyrket mark inden for en periode svarende til perioden for gammel »skovjordbund« (dvs. i størrelsesorden mere end ca. 200 år), eller
- der i skoven er forekomst af naturskovindikerende eller gammelskovsarter, som er medtaget på listen over arter, der er brugt ved prioritering af naturmæssigt særligt værdifulde skove omfattet af skovlovens § 25, og arterne har væsentlig, definerende betydning for skovens naturværdi.

Årsagen til at gamle skove er ammoniakfølsomme er, at både løv- og nåleskov har en tålegrænse for kvælstofdeposition på 10-20 kg N/ha/ år. Det, som kan skades i skoven, er dels vækstforhold og plantearter via ændringer i jordbundskemien, dels andre følsomme organismer, og endelig i ekstreme tilfælde selve træernes bladvæv og andre planters væv.

Ændring af jordbundskemien har normalt kun uvæsentlig betydning i skov plantet på tidligere landbrugsjord, idet den tidligere kalkning, pløjning og gødskning under landbrugsdyrkningen modvirker ændringerne. I gamle skovområder, som ikke er etableret på tidligere landbrugsjord i de sidste par hundrede år, er jordbunden derimod følsom.

Skov opstået ved tilgroning af naturarealer for mindre end ca. 200 år siden indtager en mellemstilling. Ved en vurdering af ammoniakfølsomhed har det derfor betydning, om skoven har en jordbund, som har båret skov i kort eller lang tid. Jo længere tid, des mere følsom. Hvis jordbunden har været dyrket som landbrugsjord, inden skoven blev etableret og inden for de sidste par hundrede år, er jordbunden mindre følsom.

For at kunne afklare om en skov er ammoniakfølsom, indhentes yderligere oplysninger. Jf. den ovenfor nævnte definition på ammoniakfølsom skov er det således nødvendigt at indhente oplysninger om, hvorvidt der har været skov på arealet i lang tid (mere end 200 år), eller at indhente oplysninger om, hvorvidt der er naturskovsindikerende eller gammelskovsarter i skoven.

Oplysninger om hvilke skove, der har gammel skovjordbund, må sammenstilles ud fra tilgængeligt kortmateriale. Hvis skoven både findes på kort fra ca. 200 år siden og i dag, og der ikke er kort, der viser, at skoven i mellemtiden var væk i en periode, må skoven anses for at have gammel skovjordbund. Selve træernes alder i skoven spiller kun en rolle, hvis nogle af dem er over 200 år. I så fald er der også tale om gammel skovjordbund. Oplysninger om hvilke skove, der er selvgroede på tidligere uopdyrket naturareal, må søges på tilsvarende vis ved at sammenholde data fra kort.

Desuden vil der være tale om en ammoniakfølsom skov, hvis den rummer en eller flere af de arter, der er naturskovindikerende eller gammelskovsarter, og som er på listen over arter, der er brugt ved prioritering af naturmæssigt særligt værdifulde skove omfattet af skovloven. Det følger heraf, at en skov godt kan være ammoniakfølsom, fordi den rummer naturskovindikerende eller gammelskovsarter, selv om der ikke har været skov på arealet i meget lang tid – mere end 200 år. I de fleste tilfælde vil en skov, der rummer sådanne arter, dog være en gammel skov.

2.10 Landskabelige- og kulturhistoriske værdier

2.10.1 Landskab

Husdyrbrugets beliggenhed skal vurderes i forhold til forskellige udpegninger og beskyttelseshensyn i kommuneplanen og fredninger m.v. Det vil sige relevante bygge- og beskyttelseslinjer, fredede fortidsminder, beskyttede sten- og jorddiger, fredede områder samt landskabelige og kulturhistoriske værdier.

Faktaboks

Bevaringsværdige landskaber

Landskaberne i Skanderborg Kommune er meget varierende med forskellige landskabelige værdier. Fra det kuperede dallandskab øst for den jyske højderyg til det flade slettelandskab med hede og plantager vest for højderyggen. De bevaringsværdige landskaber i kommunen er udpeget i kommuneplanen ud fra forskellige grundlag, hvorfor de forskellige tiltag, for at beskytte dem, ikke er ens.

I Kommuneplan'16 for Skanderborg Kommune er der udpeget bevaringsværdige landskaber, hvor der er tale om både "værdifulde landskaber" og "uforstyrrede landskaber", som i nogle områder er sammenfaldende.

I kommuneplanen er der foretaget en afvejning af landskabsinteresserne i hele kommunen. Det betyder, at det er de vigtigste landskabelige bevaringsværdier i kommunen, der skal bevares og beskyttes. Det vil sige de landskaber, der i kraft af dramatik, mangfoldighed eller monotoni besidder en særlig fortællerværdi, æstetisk værdi eller rekreativ værdi.

De "*værdifulde landskaber*" er landskaber, som rummer en stor fortællerværdi, f.eks. ådalene i de store åsystemer med deres søer og dalstrøg, bakkeøerne på smeltevandssletterne samt hederne og plantagerne. I de værdifulde landskaber kan man ofte aflæse hvordan landskabet er skabt, f.eks. er Søhøjlandet mod øst stærkt præget af den sidste istid, isens bevægelser og isens afsmeltning.

De "*uforstyrrede landskaber*" er landskaber, som generelt er almindelige, sammenhængende landskabsområder i det åbne land og er præget af landbrug og skovbrug, mindre landsbyer, bebyggelser og småveje m.m., spredt i landskabet. At landskabet er uforstyrret betyder, at landskabet som udgangspunkt, ikke er visuelt og støjmessigt påvirket af større tekniske anlæg som f.eks. større el-ledningsnet, veje, store produktionsanlæg, vindmøller, master, større virksomheder og større by- og sommerhusområder.

Geologiske værdier

I Kommuneplan'16 for Skanderborg Kommune er der også udpeget "*geologiske bevaringsværdier*".

Geologiske værdier omfatter lag i jorden eller sammenhængende landskabsformer, også kaldet profiler. De har betydning for forskning, undervisning og fortællingen om landskabets tilblivelse. Det er derfor vigtigt, at der er adgang til de geologiske værdier, og at de ikke bliver sløret af beplantning, byggeri og andre former for anlæg.

De fleste geologiske værdier indeholder betydelige fortællinger om en egn natur og kultur. Skanderborg Kommune rummer fortællingen om isens betydning for landskabets dannelse. "Det midtjyske Søhøjland" mellem seneste istids hovedopholdslinje og den Østjyske Israndslinje.

Ejendommen ligger i et område, som i kommuneplanen er udpeget med "Generel landskabelig interesse", "Specifik geologisk interesse" og uden for områder med "Kulturhistoriske interesser".

Det ønskede byggeri, vil, ifølge det oplyste, komme til at ligge i umiddelbar tilknytning til de eksisterende bygninger, da den nye bygning opføres mindre end 20 m øst for de eksisterende bygninger på ejendommen.

Den nye bygning opføres nord/syd vendt, øst for de eksisterende bygninger på ejendommen. Denne placering er vurderet som den bedste, for de aktiviteterne som findes i de eksisterende bygninger på ejendommen kan fortsætte uhindret.

Den nye bygning opføres i lyse elementer og med mørkegråt eternit- eller stål-tag med en taghældning på 22 grader, og en maksimal højde på 8,7 m. Siloerne bliver op til 12,5 m høje. De eksisterende bygninger har en højde på ca. 8 m. Bundkote, kip højde og taghældning tilpasses de eksisterende bygninger

Ejendommen ligger i højt i det lokale landskab, men over tid blive afskærmet af den nye hasselbeplantning, som arealerne omkring ejendommen tilplantes med. Derudover ligger den nye bygning i tilknytning til de eksisterende bygninger, og vil blive tilpasset de eksisterende bygninger ved at den nye bygning tilpasses de eksisterende bygninger i højde og taghældning.

Terrænreguleringen bliver primært ske i den nordlige ende og østlige side af den nye bygning, da området hvor bygningen delvist opføres på et område, hvor der allerede i dag er byggeri (gylletanke), som fjernes i forbindelse med byggeriet. Den nordlige ende af den nye bygning går ud over det område, som i dag er terrænreguleret omkring ejendommen. Terrænet opfyldes, så det passes med de eksisterende bygninger.

Skanderborg Kommune vurderer på den baggrund at, der er taget de nødvendige hensyn til den landskabelige værdi ved at etablere den planlagte nye stald på en sådan måde, at den kommer til at indgå som en del af helheden og at projektet – og driften af husdyrbruget i øvrigt – ikke vil medføre væsentlige landskabelige eller geologiske ændringer i forhold til de eksisterende tilstande.

2.10.2 Kulturhistorie

Faktaboks

Landskabet i Skanderborg Kommune er præget af menneskets virke igennem årtusinder. Overalt finder vi historiske spor, der fortæller om samfundsudviklingen og om, hvordan mennesket har påvirket omgivelserne. Mange af de historiske spor er kulturhistoriske værdier, der har så stor værdi for formidlingen af og betydningen for vores kulturforståelse, at de er værd at bevare og derfor fortjener en særlig beskyttelse.

De kulturhistoriske værdier kan både omfatte enkeltstående elementer og hele kulturmiljøer, som f.eks. kirker, kirkegårde og deres omgivelser, fortidsminder som gravhøje og arkæologiske fund,

fredede og bevaringsværdige bygninger og anlæg, sten- og jorddiger, alléer og levende hegn samt kulturmiljøer, der afspejler en bestemt tidsepoke eller en landsbytype.

Udpegningen betyder ikke, at der ikke kan ske udvikling inden for eller umiddelbart uden for de udpegede værdier. Det skal dog sikres, at udviklingen sker med viden om, og under hensyntagen til de kulturhistoriske værdier så det undgås, at de kulturhistoriske elementer og spor går tabt og bliver forringet.

Kommuneplanens udpegning fremhæver de særligt værdifulde kulturhistoriske træk i kommunen. Der er i Skanderborg Kommune udpeget "bevaringsværdigt kulturmiljø".

Jævnfør Kommuneplan'16 for Skanderborg Kommune skal inddragelse af areal til formål, der kan forringe de bærende kulturhistoriske værdier, så vidt muligt undgås inden for de områder, der er udpeget som værende kulturhistoriske værdier. Nye anlæg og bebyggelse skal her tilstræbes udformet og placeret således, at der ikke sker en forringelse af oplevelsen eller kvaliteten af de bærende kulturhistoriske værdier. I landskabet i øvrigt, herunder de øvrige udpegede kulturmiljøer, bør der inden igangsættelse af byggeri, anlægsarbejder og andre ændringer foretages en konkret vurdering af, om indgrebet er i strid med hensynet til de kulturhistoriske interesser.

Der er ikke registreret fortidsminder og/eller diger på det areal, som ønskes bebygget i forbindelse med projektets gennemførelse, og det pågældende areal ligger mere end 100 meter fra registrerede fortidsminder.

Ejendomme ligger uden for områder udpeget med kulturhistorisk interesse i kommuneplanen.

Skanderborg Kommune vurderer på den baggrund, at de kulturhistoriske vil være upåvirket af husdyranlægget.

2.10.3 Bygge- og beskyttelseslinjer og fredninger

Ejendommen og stedet hvor den nye bygning opføres ligger uden for alle bygge- og beskyttelseslinjer i Naturbeskyttelsesloven og uden for fredede områder og opføres i tilknytning til eksisterende bygninger.

Kommunen har derfor ikke foretaget yderligere vurderinger i den forbindelse.

2.11 BAT

Det ansøgte anlæg kan maksimalt rumme 39.990 æglæggende høns, og har mindre end 3.500 kg N emission pr år. Dermed er anlægget under grænsen for obligatorisk godkendelse efter § 16a i Husdyrbrugloven.

Da kvælstof-emissionen er mellem 750-3.500 kg N/år, skal anlægget vurderes i forhold til BAT, fastsat i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen, bilag 3.

Faktaboks

Et husdyrbrug bør til stadighed søge at begrænse forureningen ved at indføre og gøre brug af den bedste tilgængelige teknik til at nedbringe eventuelle miljøpåvirkninger og gener fra stalde,

husdyrgødningsopbevaringsanlæg m.m. Teknologier til begrænsning af ammoniakemission og lugtpåvirkning m.v. samt til bedre udnyttelse af næringsstofferne i husdyrgødningen er i stadig udvikling.

For de virksomhedstyper, der er omfattet af den europæiske godkendelsesordning om integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening (IE-direktivet), udsender EU-kommissionen såkaldte BREF-dokumenter¹⁰ ("BAT reference documents"), som fastlægger, hvad der må betragtes som den bedste tilgængelige teknik inden for de industrielle brancher, som IE-direktivet omfatter.

Miljøstyrelsen har udarbejdet Teknologiblade¹¹, hvori dokumenteret teknik er beskrevet, og hvori der er redegjort for, hvor store reduktioner der kan forventes opnået ved brug af den pågældende teknik, samt hvor store merudgifterne eventuelt vil være.

I husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen er derudover fastlagt BAT-standardvilkår for de gængse husdyrproduktionsgrene, der beskriver en emissionsgrænseværdi for ammoniak som udtryk for en given husdyrproduktions opnåelige BAT-niveau. BAT-niveauet kan opnås ved brug af de dokumenterede teknikker, som er beskrevet i de nævnte Teknologiblade.

Oplysningskravet vedrørende BAT i forbindelse med ansøgninger om miljøgodkendelse af husdyrbrug er forskelligt afhængigt af brugsstørrelse.

Ikke-IE brug med mere end 750 kg N/år i ammoniak emission, skal overholde BAT-ammoniak emissionen fastlagt i bekendtgørelsen.

IE-brug skal overholde BAT-ammoniak emissionskravet samt redegøre for miljøledelse, management (godt landmandskab), og anvendelse af BAT inden for områderne foder, staldindretning, vand- og energiforbrug, opbevaring og behandling af husdyrgødning og udbringning.

IE-brug er:

- Flere end 750 stipladser til søer
- Flere end 2.000 stipladser til slagtesvin over 30 kg
- Flere end 40.000 stipladser til fjerkræ

2.11.1 Ammoniakemission

Der er metodefrihed i forhold til valg af staldtype og miljøteknikker, når BAT-ammoniak kravet skal opfyldes.

I dette tilfælde anvendes:

- Hyppig udmugning (gødningsbånd tømmes mindst tre gang om ugen)

I husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen er fastlagt emissionsgrænseværdier for husdyrbrug. Både BAT-krav og den faktiske ammoniak emission for bedriften beregnes i ansøgningssystemet. For den samlede bedrift er ammoniakemissionen ved anvendelse af BAT beregnet til maksimalt at måtte være 8.322 kg N/år (BAT-kravet).

Ammoniakemissionen for det ansøgte projekt er beregnet til 3.089 kg N/år. BAT-kravet for ammoniakemission er dermed opfyldt.

Samlet set vurderer kommunen, at produktionen overholder krav til BAT for stalden.

¹⁰ Rammerne for dette BREF-dokument, der vedrørende intensiv fjerkræ- og svineproduktion, er baseret på punkt 6.6 i Bilag 1 i IPPC-direktiv 96/61/EF om *Anlæg til intensiv fjerkræ- eller svineproduktion med mere end a) 40.000 pladser for fjerkræ, b) 2.000 pladser for slagtesvin (over 30 kg) eller c) 750 pladser for søer.*

¹¹ Teknologiblade er en samling af blade, som Miljøstyrelsen har udarbejdet med vejledende beskrivelser af tekniske løsninger, som kan begrænse forurening fra husdyrproduktion. Teknologiblade er dels opdateringer af gamle "BAT-byggeblade" og dels helt nye.

